

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Декан інженерно-педагогічного
факультету
професор Кільдеров Д.Е.

_____ (підпис)

« ____ » _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
(назва навчальної дисципліни)

освітнього ступеня

бакалавр

(назва освітнього рівня)

галузі знань

01 Освіта/Педагогіка

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності

015 « Професійна освіта (за спеціалізаціями)»

(код і назва спеціальності)

Шифр за навчальним планом ГС 07

Київ 2019

Робоча програма розроблена на підставі вимог Стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 01 – «Освіта/Педагогіка», спеціальності 015 – «Професійна освіта (за спеціалізаціями)», затвердженого і введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 21.11.2019 р. № 1460.

Розробники програми: доцент кафедри теорії та методики професійної підготовки, кандидат педагогічних наук Субіна О. О.

Затверджено на засіданні кафедри теорії та методики професійної підготовки «18» грудня 2019 року, протокол № 9

Завідувач кафедри

(підпис)

Титова Н.М

(прізвище, ініціали)

І. Опис дисципліни

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни	Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Кількість кредитів – 3	Методи навчання лекції, тренінги, ігрові ситуації. Інтерактивні методи, активні методи, проблемно-пошукові методи, науково-дослідна робота студентів, дискусії, презентації і круглі столи. Форми поточного контролю – письмові роботи, тестування Форма підсумкового контролю залік
Спеціальність 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)	Загальна кількість годин - 90	
Освітній рівень Бакалавр	<i>Денна</i> <i>Заочна</i>	
	Лекції:	
	18 -	
Нормативна	Семінарські (практичні) заняття:	
	16 -	
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом 2017р.	Лабораторні заняття:	
	- -	
Семестр 4	Індивідуальна робота:	
	- -	
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 2 - самостійна робота	Самостійна робота:	
	56 -	
Мова навчання - українська	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:	
	<i>0,6/1</i> -	

Предмет вивчення навчальної дисципліни: законодавчо-правові аспекти у сфері професійної освіти.

Міждисциплінарні зв'язки: успішне засвоєння дисципліни «Теоретико-правові основи професійної освіти» передбачає знання з таких шкільних предметів, як «Правознавство», «Людина і світ», а також пов'язане з вивченням таких дисциплін, як «Професійна педагогіка», «Методика професійного навчання».

Мета навчальної дисципліни: сформуванню у студентів розуміння правової основи професійної освіти, шляхів її реформування та модернізації; розкрити основні закономірності процесу реалізації державних та міжнародних нормативно-правових засад у галузі професійної освіти, особливості забезпечення якості освіти та реалізації академічних прав і свобод в освітній діяльності; проаналізувати основні міжнародні нормативні документи у галузі освіти та умови їх імплементації в українській освітній практиці.

Завдання навчальної дисципліни:

- формування у студентів знань про законодавчу базу освіти в Україні;
- ознайомлення їх з нормативними засадами реалізації освітнього процесу в системі професійної освіти;
- вивчення вимог чинного законодавства щодо реалізації прав і обов'язків учасників освітнього процесу;
- формування навичок порівняльно-правового дослідження у сфері освітнього законодавства;
- формування навичок користування довідковими правовими системами та самостійної роботи з освітнім законодавством;
- формування навичок використовувати теоретико-правовий інструментарій у подальшій професійній діяльності.

II. Основні результати навчання і компетентності

№ п/п	Результати навчання	Компетентність
1.	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - основні категорії та поняття у сфері правового регулювання освіти; - основні нормативні акти в сфері правового регулювання освіти; - теоретико-методологічні засади застосування законодавчих актів в системі професійної та вищої освіти; - специфіку нормативного регулювання в системі підготовки педагогічних, і науково-педагогічних кадрів; - особливості реалізації нормативно-правових актів у сфері освіти для забезпечення якості, доступності та ефективності освітньої діяльності. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - застосовувати знання положень вітчизняних та міжнародних нормативних документів для ефективної реалізації освітнього процесу та забезпечення академічних прав і свобод учасників освітнього процесу; - досліджувати пріоритетні напрями розвитку освітнього законодавства в Україні та світі; - оцінювати ефективність реалізації чинного законодавства в галузі професійної освіти як в Україні, так і інших країнах світу з позицій розвитку сучасних економічних та соціальних процесів; - застосовувати національні та міжнародні положення нормативно-правових актів в освітній галузі; - аналізувати умови дотримання правових норм при реалізації кадрової політики в системі педагогічної освіти та майбутньої фахової діяльності. 	Предметно-методологічна

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **3** кредити ЄКТС – **90** годин.

№ п/п	Назва модулів і тем	Кількість годин				
		Всього	Аудиторні			Самостійна роб.
			Всього аудиторних	Лекції	Семінарські	
	Змістовий модуль I. Сучасні тенденції розвитку професійної освіти у нормативно-правових актах	90	34	18	16	56
1.	Тема 1.1 Розвиток професійної освіти та освітнього законодавства у загальнонаціональному та міжнародному вимірах	14	4	2	2	10
2.	Тема 1.2 Інтеграційні процеси в освіті та Європейському освітньому просторі	17	8	4	4	9
3.	Тема 1.3 Нормативне забезпечення реалізації професійної освіти в Україні	17	8	4	4	9
4.	Тема 1.4 Нормативне забезпечення автономії навчальних закладів та академічних прав і свобод учасників освітнього процесу	13	4	2	2	9
5.	Тема 1.5 Вимоги чинного законодавства щодо організації педагогічної освіти в Україні	13	4	2	2	9
6.	Тема 1.6 Нормативно-правові засади забезпечення якості, конкурентності та доступності в українській освіті	16	6	4	2	10
Види контролю	<i>Вхідний контроль</i>					
	<i>Контроль на аудиторних заняттях</i>					
	<i>Контроль самостійної роботи</i>					
	<i>Модульна контрольна робота</i>					
Підеумк. контроль	ЗАЛІК					
Всього годин:		90	34	18	16	56

IV. Зміст дисципліни

№ п/п	4.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. лекцій
1.	<p>Змістовий модуль I. Сучасні тенденції розвитку професійної освіти у нормативно-правових актах</p> <p>Тема 1.1 Розвиток професійної освіти та освітнього законодавства в загальнонаціональному та міжнародному вимірах.</p> <p>Освіта як ключовий чинник суспільного прогресу, успішного розвитку націй, держав, кожної людини. Особливості реалізації професійної освіти у сучасних умовах цивілізаційного розвитку: глобалізація, мобільність, змінність, інноваційність, інтелектуалізація, інформатизація, демократизація, конкурентність тощо.</p> <p>Особливості формування освітнього законодавства в умовах глобалізаційних та інтеграційних світових процесів. Основні характеристики нормативного забезпечення в сфері освіти на міжнародному та національному рівнях : Закон України «Про освіту». Закон України «Про професійно-технічну освіту». Закон України «Про вищу освіту». Національна доктрина розвитку освіти. Нормативно-правові документи, що регулюють діяльність системи освіти, визначають основні напрями її реформування. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року.</p>	14	2
	<p>Тема 1.2 Інтеграційні процеси в світовому та Європейському освітньому просторі.</p> <p>Глобалізаційні процеси та їх вплив на систему професійної освіти. Особливості освітніх реформ у країнах Європейського Союзу (ЄС), їх характеристика та нормативне забезпечення. Нормативно-правові засади реалізації вимог Болонського процесу та їх імплементація в Україні.</p> <p>ECTS як основа забезпечення права на мобільність в Європейському освітньому просторі, основні вимоги щодо застосування. Компетентнісний підхід та нормативна база щодо його реалізації. Дублінські дескриптори, Європейська рамка кваліфікацій, Міжнародна стандартна класифікація освіти: концептуальні підходи до реалізації цих документів у вітчизняній освіті.</p>		
3.	<p>Тема 1.3 Нормативне забезпечення реалізації професійної освіти в Україні.</p> <p>Основні етапи розвитку професійної освіти в Україні за радянських часів та за період незалежності України, їх нормативно-правове забезпечення. Аналіз досягнень у процесі модернізації професійної освіти в Україні.</p> <p>Урахування позитивного зарубіжного досвіду у розробленні перспективних напрямів розвитку професійної (професійно-технічної) освіти в Україні. Рівні професійно-технічної освіти, вимоги до їх набуття. Дуальна освіта, вимоги щодо її реалізації. Стратегія реформування професійної (професійно-технічної) освіти в Україні. Запровадження Національної рамки кваліфікацій (НРК) як системного</p>	17	4

<p>й структурованого за компетентностями опису кваліфікаційних рівнів.</p> <p>Тема 1.4 Нормативне забезпечення автономії навчальних закладів та академічних прав і свобод учасників освітнього процесу.</p> <p>Сутність автономії закладів вищої освіти і академічних свобод учасників освітнього процесу відповідно до нормативно-правових міжнародних та державних документів. Основні принципи реалізації автономії та академічних свобод освітніх закладів, етапи їх розвитку та відображення в міжнародних правових актах. Концепція академічних свобод - невід'ємна частина академічної культури в країнах Європи. Права і обов'язки педагогічних і науково-педагогічних кадрів в Україні.</p> <p>Сутність рекомендацій ЮНЕСКО «Про становище вчителів», прийнятих спеціальною міжурядовою конференцією з питань статусу вчителів (Париж, 1966); «Рекомендація ЮНЕСКО про статус викладацьких кадрів закладів вищої освіти», принята 11 листопада 1977 р. на Генеральній конференції ООН з питань освіти, науки и культури (ЮНЕСКО) в Парижі, Рекомендацій ЮНЕСКО і МОП від 21.10.1997 р. «Про статус викладацьких кадрів вищих учбових закладів»</p> <p>Тема 5. Вимоги чинного законодавства щодо організації педагогічної освіти в Україні .</p> <p>Характеристика чинних нормативно-правових документів з питань забезпечення національної педагогічної освіти у контексті сучасних запитів до працівників освітньої сфери. Особливості ринку праці для педагогічних фахівців у сучасному суспільстві.</p> <p>Пріоритетні напрями оптимізації добору, підготовки та створення умов для ефективної діяльності педагогічних і науково-педагогічних працівників. Механізми забезпечення взаємодії у системі «освіта – ринок праці».</p> <p>Співпраця України і зарубіжних країн у розв'язанні проблем кадрового забезпечення системи освіти. Актуальні завдання формування нового педагога для об'єднаної Європи ХХІ ст. Роль «Педагогічної конституції» (авт.-розробники) В. Андрущенко (Україна), М. Гунцінгер (Німеччина) та А. Гайжутіс (Литва)) у створенні конституційної платформи підготовки нового педагога для об'єднаної Європи ХХІ століття. Європейські вимоги до компетентностей педагогічних працівників.</p> <p>Тема 6. Нормативно-правові засади забезпечення якості, конкурентності та доступності професійної освіти в Україні.</p> <p>Якість освіти та нормативні вимоги щодо її забезпечення на державному та міжнародному рівні. Чинне законодавство про рівний доступ до якісної освіти для кожної дитини. Нормативно-правове забезпечення щодо доступності освіти для різних категорій громадян України.</p> <p>Інклюзивна освіта як пріоритетний напрям державної політики в професійній освіті України. Нормативно-правове забезпечення. Завдання інклюзивної освіти. Пріоритети освітньої політики у сфері спеціальної освіти.</p> <p>Формування людиноцентрованого навчального середовища в освіті. Взаємодія у системі «освіта – ринок праці». Соціальний вимір освіти. Інтеграція освіти, досліджень та інновацій («трикутника знань»)</p>	<p>13</p> <p>13</p> <p>16</p>	<p>2</p> <p>2</p> <p>4</p>
---	-------------------------------	----------------------------

<p>у вищій школі. Проблеми і перспективи розвитку науки у ЗВО.</p> <p>Освіта дорослих як невід’ємна складова освіти впродовж життя. Особливості нормативно-правового забезпечення в Україні. Формальна, неформальна, інформальна освіта в системі освіти дорослих. Характеристика здобутків у сфері освіти дорослих. Аналіз сучасного стану і проблем освіти дорослих (післядипломна освіта, професійне навчання на виробництві, професійна освіта й перепідготовка безробітних, перепідготовка дорослих з особливими потребами, освіта людей третього віку). Упущення і прорахунки у сфері освіти дорослих. Пріоритети розвитку галузі.</p>		
--	--	--

4.2. Плани семінарських занять

Тема 1.1 Розвиток професійної освіти та освітнього законодавства в загальнонаціональному та міжнародному вимірах (2 год.)

План.

I. Теоретична частина.

Поняттєво-категорійний апарат теми.

1. Теоретико-правові основи професійної освіти як наука і як навчальна дисципліна.
2. Основні характеристики освіти в контексті сучасних цивілізаційних викликів.
3. Пріоритети сучасної освітньої політики.

II. Практичне завдання.

Аналіз основних нормативних документів освітньої політики України: Закону України «Про освіту», «Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», щодо їх сутності та основних завдань по реалізації освітньої політики держави.

Рекомендовані інформаційні джерела: [4; 6; 7; 11; 15; 16; 17; 22; 28; 30; 31; 42; 44;]

Тема 1.2 Інтеграційні процеси в світовому та Європейському освітньому просторі, їх нормативне забезпечення. (4 год.)

План.

I. Теоретична частина.

Поняттєво-категорійний апарат теми.

1. Нормативні документи Загальноєвропейського простору вищої освіти.
2. Компетентнісний підхід в освіті.
3. Дублінські дескриптори.
4. Європейська та Національна рамки кваліфікацій.
5. Довідник користувача ECTS та Проект Tuning.

II. Практичне завдання. Порівняльний аналіз сучасного освітнього законодавства Української держави та інших країн. Формулювання висновків щодо ефективності нормативного забезпечення системи освіти України у відповідності до міжнародних та європейських вимог.

Рекомендовані інформаційні джерела: [7; 8; 47; 49; 61]

Тема 1.3 Нормативне забезпечення реалізації професійної освіти в Україні. (4 год.)

План.

I. Теоретична частина.

Поняттєво-категорійний апарат теми.

1. Визначення поняття «професійна (професійно-технічна) освіта», її сутності та умов реалізації.
2. Нормативно-правова база професійно-технічної освіти.

3. Стандарти професійно-технічної освіти.

II. Практичне завдання.

Визначення основних завдань модернізації та розвитку професійної (професійно-технічної) освіти в Україні, відповідно до «Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» та Рекомендацій 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» від 18 грудня 2006 року.

Рекомендовані інформаційні джерела: [4; 8; 11; 47; 49; 62; 67]

Тема 1.4 Нормативне забезпечення автономії навчальних закладів та академічних прав і свобод учасників освітнього процесу (2 год.)

I. Теоретична частина.

Поняттєво-категорійний апарат теми.

1. Академічні свободи і автономія університетів.
2. Декларації та кодекси з питань педагогічної етики.
3. Концепція академічних свобод в країнах Європи.

II. Практичне завдання.

- 1) Аналіз Лімської Міжнародної декларації «Про академічну свободу і автономію вищих навчальних закладів», можливості застосування її положень в Україні.
- 2) Аналіз Рекомендацій ЮНЕСКО і МОП від 21.10.1997 р. «Про статус викладацьких кадрів вищих учбових закладів».
- 3) Характеристика міжнародних програми в галузі розвитку академічних свобод педагогічних кадрів.

Рекомендовані інформаційні джерела: [1; 7; 26; 28; 31; 37; 38; 47; 59; 60; 67].

Тема 1.5 Вимоги чинного законодавства щодо організації педагогічної освіти в Україні (2 год.)

I. Теоретична частина.

Поняттєво-категорійний апарат теми.

1. Характеристика освітньої політики з питань кадрового забезпечення національної освіти: нормативна база.
2. Галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти.
3. Педагогічна Конституція Європи.

II. Практичне завдання.

Порівняльний аналіз державних та світових стандартів в галузі педагогічної освіти.

Рекомендовані інформаційні джерела: [2; 9; 18; 20; 23; 24; 32; 33; 43; 57].

Тема 1.6 Нормативно-правові засади забезпечення якості, конкурентності та доступності в професійної освіти в Україні (2 год.)

I. Теоретична частина.

Поняттєво-категорійний апарат теми.

1. Визначення сутності категорій якості, доступності та конкурентоспроможності освіти.
2. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG).
3. Соціальний вимір професійної освіти.
4. Сутність інклюзивної освіти, її завдань і вимог щодо реалізації в Україні.

5. Формування людиноцентрованого навчального середовища в професійній освіті.

II. Практичне завдання.

Аналіз державних і зарубіжних програм із забезпечення якості, доступності та конкурентності в галузі професійної освіти.

Рекомендовані інформаційні джерела: [11; 29; 60-63; 68; 67].

4.3. Організація самостійної роботи студентів

Зміст завдань для самостійної роботи студентів та форми звітності.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	<p>Тема 1.1 Розвиток професійної освіти та освітнього законодавства в загальнонаціональному та міжнародному вимірах</p> <p>1. Основні нормативні документи , що регулюють правові відносини в галузі освіти. 2. Особливості формування освітнього законодавства в умовах глобалізаційних та інтеграційних світових процесів. 3. Основні характеристики глобалізованого освітнього простору та міжнародних нормативних документів у галузі освіти.</p>	10 год.
2.	<p>Тема 1.2 Інтеграційні процеси в світовому та Європейському освітньому просторі.</p> <p>1. Формування Європейського простору вищої освіти: передумови, сутність, завдання, нормативне забезпечення. 2. Сутність і значення Великої хартії університетів. 3. Нормативне забезпечення права на академічну мобільність. 4. Сутність і значення основних нормативних документів Болонського процесу. 5. Нормативне забезпечення реалізації компетентнісного підходу в Європейській освіті. 6. Зміст та значення Міжнародної стандартної класифікації освіти.</p>	9 год.
3.	<p>Тема 1.3 Нормативне забезпечення реалізації професійної освіти в Україні.</p> <p>Освітні зміни та інновації в професійно-технічній освіті України характеристика в контексті останніх стратегій освітніх реформ. 1. Нормативне забезпечення та умови реалізації дуальної професійно-технічної освіти. 3. Вплив глобалізації, інтернаціоналізації та європеїзації на освітні реформи в галузі професійно-технічної освіти в Україні.</p>	9 год.
4.	<p>Тема 1.4 Нормативне забезпечення автономії навчальних закладів та академічних прав і свобод учасників освітнього процесу.</p> <p>1. Сутність нормативно-правових актів щодо забезпечення академічних свобод учасників освітнього процесу в Україні. 2. Декларація академічної свободи (2007) про права людини в науковій діяльності. 3. Відображення статусу викладацьких кадрів у міжнародних нормативних актах та можливості їх застосування в Україні.</p>	9 год.
5.	<p>Тема 1.5 Вимоги чинного законодавства щодо організації педагогічної освіти в Україні</p>	9 год.

	1. Вимоги до педагогічної підготовки в умовах Європейського освітнього простору. 2. Ціннісні пріоритети педагогічної діяльності та їх відображення в освітніх нормативних документах. 3. Нормативне забезпечення навчання протягом життя в педагогічній практиці.	
6.	Тема 1.6 Нормативно-правові засади забезпечення якості, конкурентності та доступності в професійної освіти в Україні 1. Вітчизняний досвід забезпечення якості освіти. 2. Забезпечення якості освіти та використання інструментів її моніторингу у міжнародній практиці. 3. Практика реалізації інклюзивної освіти в Україні. 4. Особливості нормативного забезпечення гендерної освіти.	10 год.
	Разом	56 год.

Від студентів *вимагається*:

1. Ведення тематичного словника.
2. Опрацювання літератури з кожної теми за формою, яка обирається самостійно (план-конспект, опорний конспект, тези, таблиця, схема тощо), з комплексним аналізом процесів, що відбуваються у сфері освітньої політики. Список рекомендованої літератури до кожної теми можна доповнити науковими джерелами, які студент підібрав самостійно. Доцільно порівнювати виклад (або зміст) матеріалу з визначеного питання в різних джерелах.
3. Застосовування положень нормативно-правових актів для осмислення й аналізу специфіки планування і впровадження освітньої політики в загальнонаціональному та міжнародному вимірах, висловлення своїх міркувань щодо проблемних питань, які виникають під час аналізу освітньої політики.
4. Застосовування знань сучасних досліджень, проблем і тенденцій розвитку освітньої політики у комплексному аналізі явищ і процесів, що виникають у галузі освіти.

4.4.Звітність у формі індивідуального навчально-дослідного завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з навчальної дисципліни «Теоретико-правові основи професійної освіти» – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати аналітично-дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчальної дисципліни, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах робочої навчальної програми дисципліни, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських занять та СРС і охоплює декілька тем або один із змістових блоків навчального дисципліни.

Види ІНДЗ, вимоги до їх оформлення та оцінювання:

✓ наукове дослідження у вигляді творчого проекту (машинописний варіант, відеоряд у вигляді презентації у програмі PowerPoint), що охоплює змістовий блок одного із модулів.

Орієнтовна структура ІНДЗ у вигляді творчого проекту – зміст, вступ, основна частина, висновки (проектне рішення), список використаних джерел, додатки. Один із додатків – Презентація у програмі PowerPoint.

✓ наукове дослідження у вигляді наукового реферату.

Орієнтовна структура ІНДЗ у вигляді наукового реферату – зміст, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел.

✓ наукове дослідження у вигляді есе.

Тема творчого проекту визначається студентом і узгоджується з викладачем. Орієнтовні напрями творчих проектів :

1. Порівняльний аналіз освітньої політики України та іншої країни (за вибором студента) в галузі (вибір галузі освіти обґрунтовується студентом).
2. Вплив міжнародних порівняльних досліджень в освіті на формування освітньої політики в Україні та інших країн (за вибором студента).

4.5. Орієнтовна тематика рефератів:

1. Пріоритети й основні світоглядні орієнтації в освітній документації держави.
2. Забезпечення права на освіту в міжнародних і державних документах.
3. Розвиток, завдання і документи Болонського процесу.
4. Імплементация основних документів Болонського процесу в українській освіті.
5. Нормативне визначення прав і обов'язків учасників освітнього процесу.
6. Особливості організації рівневої професійної освіти в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.
7. Моніторинг якості освіти як пріоритетне завдання забезпечення ефективної освіти в Україні.
8. Нормативне забезпечення реалізації соціального виміру професійної освіти.
9. Теоретико-правові засади у підготовці педагогічних кадрів: вітчизняний і світовий досвід.
10. Нормативно-правові передумови формування корпоративної культури педагогічного закладу.

4.6 Орієнтовна тематика есе

1. Загальні та фахові компетентності педагогічних працівників.
2. Теоретико-правові основи професійної освіти в трансформаційному суспільстві.
3. Глобалізація і розвиток професійної освіти.
4. Європеїзація і розвиток професійної освіти в Україні.
5. Інтернаціоналізація професійної освіти: інституційні та / або організаційні підходи.
6. Цінності відкритого суспільства в професійній освіті.
7. Автономія та самоврядування в професійній освіті.

У табл. 4.2 і 4.3 подано відповідно критерії оцінювання наукового дослідження у вигляді творчого проекту, наукового реферату, шкалу оцінювання науково-педагогічного дослідження у вигляді творчого проекту, наукового реферату, есе.

Таблиця 4.2

Критерії оцінювання наукового дослідження у вигляді творчого проекту, наукового реферату, есе

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети і завдань дослідження	2 бали
2.	Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності	3 балів
3.	Доказовість висновків та власної позиції, науково обґрунтовані пропозиції щодо розв'язання проблеми в умовах вітчизняної системи освіти, визначення перспектив дослідження	3 бали

4.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел, додатки (якщо вони є))	2 бали
5.	Розроблення і захист наукового проекту у програмі PowerPoint (Презентація)	5 балів
Разом		15 балів

Таблиця 4.3

Шкала оцінювання науково-педагогічного дослідження у вигляді творчого проекту, наукового реферату, есе (машинописний варіант + Презентація)

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	15-13 (A)	Відмінно
Достатній	12-11 (B), 11-10 (C)	Добре
Середній	9-8 (D), 7-6 (E)	Задовільно
Низький	6-5 (F _x), 4-0 (F)	Незадовільно

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Теоретико-правові основи професійної освіти». Студент може набрати максимальну кількість балів за ІНДЗ – 15 балів.

V. Контроль якості знань студентів

Головним завданням всіх методів контролю з курсу «Теоретико-правові основи професійної освіти» є забезпечення контрольних заходів, що передбачає орієнтацію всіх форм контролю на органічний взаємозв'язок з навчальним процесом і виконання наступних функцій:

- стимулюючої, що забезпечує мотивацію студентів до навчання;
- коригуючої, що реалізується шляхом подолання недоліків у знаннях студентів;
- діагностичної, що вказує на рівень, якість та причини досягнення результатів навчання студентів;
- навчальної, яка дозволяє в процесі контрольних заходів поглибити наявні та набути нові знання, вміння та навички;
- інформаційної, що інформує про ступінь успішності в досягненні освітніх стандартів;
- розвивальної, що сприяє розвитку уваги, запам'ятовування матеріалу, мислення, інтелектуального потенціалу тощо;
- виховної, що розвиває морально-етичні якості;
- управлінської, яка забезпечує оптимальну організацію й перебіг навчального процесу.

У процесі оцінювання навчальних досягнень з курсу «Теоретико-правові основи професійної освіти» застосовуються такі методи контролю:

- **методи усного контролю**, що здійснюється шляхом індивідуального або фронтального опитування;
- **методи письмового контролю**, що проводяться шляхом експрес опитування, виконання індивідуальних завдань, модульних контрольних робіт;
- метод самоконтролю, що реалізується шляхом самоаналізу.

Порядок оцінювання знань студентів

Оцінювання знань студентів з курсу «Теоретико-правові основи професійної освіти» здійснюється відповідно до вимог Порядку організації і проведення контролю та оцінювання, затвердженого Вченою радою НПУ імені М.П.Драгоманова від 3.11.2011 р., протокол № 3.

Сукупна поточна успішність студента з навчальної дисципліни за семестр оцінюється від 0 до 100 балів включно. Результати оцінювання за 100-бальною шкалою переводяться відповідно в національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу ЄКТС.

Результати оцінювання поточної навчальної роботи студентів відображуються викладачем у «Журналі обліку роботи академічних груп» відповідно до критеріїв оцінювання визначених у робочій програмі дисципліни.

У разі відсутності студента на заняттях викладач у «Журналі обліку роботи академічних груп» робить відповідну відмітку згідно з правилами ведення журналу. Пропущені семінарські заняття підлягають обов'язковому відпрацюванню.

Протягом одного відпрацювання студент не може перекрити більше двох пропусків занять.

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни «Теоретико-правові основи професійної освіти» здійснюється у формі заліку, що передбачає оцінювання рівня володіння студентами навчального матеріалу дисципліни за результатами виконання усіх видів навчальних завдань, що виносяться на поточний контроль, тобто – за результатами поточної успішності.

Поточна успішність з дисциплін оцінюється від 0 до 100 балів включно.

Студент одержує залік, якщо за результатами поточного контролю він набрав 60 і більше балів. Якщо за результатами поточного контролю студент набрав менше 60 балів, він повинен виконати залікове завдання і з урахуванням його результатів одержати відповідну кількість залікових балів з дисципліни.

Якщо за результатами поточного контролю студент набрав 60 і більше балів, проте хоче поліпшити свій підсумковий результат, він також може виконати залікове завдання і з урахуванням його результатів підвищити свою підсумкову оцінку з дисципліни.

Якщо студент за результатами підсумкової атестації набрав від 0 до 34 балів, він повинен пройти повторне вивчення навчальної дисципліни відповідно до порядку, визначеного в університеті, і лише після цього перескладати підсумковий контроль (екзамен, залік) на загальних підставах.

Залік оформлюється під час останнього семінарського заняття у відповідному семестрі.

Якщо дисципліна вивчається протягом 2-х і більше семестрів з підсумковим контролем у формі заліку, то для визначення підсумкової оцінки розраховується середній бал за результатами поточної успішності в усіх семестрах, в яких вивчалася дисципліна.

Порядок переведення підсумкових результатів до національної (4-х бальної) та європейської шкали ECTS та загальні критерії оцінювання успішності студентів представлені в таблицях 5.1 і 5.2.

Таблиця 5.1

Порядок переведення шкали оцінювання університету в національну шкалу та шкалу ECTS:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	
80-89	B	добре	

70-79	C	задовільно	зараховано
65-69	D		
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 5.2.

Таблиця 5.2

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

<i>Оцінка</i>	<i>Критерії оцінювання</i>
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння успішно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні навчальних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Розподіл балів

за видами поточного та модульного контролю

№ п/п	Вид діяльності	Максимальна кількість балів	Кількість робіт	Результат
1.	Експрес-опитування	3	7	20
2.	Семінарські заняття	5	7	35
3.	Модульна робота (виконання ІНДЗ)	15	2	30
4.	Активність на заняттях	2	7	15
Підсумковий бал				100

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, виконання самостійної та індивідуальної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

VI. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення дисципліни

7.1 Нормативно-правова база:

1. Закон України «Про атестацію наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації»: Проект // Бюлетень ВАК України. – 2008. – № 8.

2. Закон України «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради (ВВР.). – 2014. – № 37-38. – Ст. 2004 (Із змінами, внесеними згідно із Законом № 76-VIII від 28.12.2014).

3. Закон України «Про інформацію» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992. – № 48. – С. 650.

4. Про професійно-технічну освіту: Закон України №102/98-ВР, зі змінами від 19 грудня 2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – http://www.osvita.org.ua/pravo/law_04/.

5. Директива 2004/114/ЕС ради від 13 грудня 2004 року «Про умови допуску громадян третіх країн з метою навчання, участі в обміні учнями, неоплачуваної професійної підготовки або волонтерської діяльності» // Офіційний журнал. – 2004. – L 375/12.

6. Директива 2005/71/ЕС Ради від 12 жовтня 2005 року «про спеціальну процедуру допуску громадян третіх країн з метою наукових досліджень» // Офіційний журнал. – 2005. – L 289/15.

7. Національна доктрина розвитку освіти: затв. Указом Президента України від 17 квітня 2002 р. № 347 // Освіта України. – 2002. – 23 квітня (№ 33). – С. 4–6.

8. Галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти [Електронний ресурс]. – [Чинна 2013-08-14] // Наказ Міністерства освіти і науки України № 1176. – Сайт «Нормативно-правова база – Міністерство освіти і науки України». – Режим доступу: http://docs.google.com/viewer?url=http://mon.gov.ua/files/normative/2013-08-15/1691/nmon_+1176_14082013.doc&embedded=false

7.2.Основна:

1. Андрущенко В.П. Теоретико-правові основи освіти (огляд порядку денного) / В.П.Андрущенко, В.Л. Савельєв. – К.: «МП Леся». – 2010. – 368 с.
2. Андрущенко В.П. Освіта як ключовий чинник сучасних цивілізаційних процесі / В.П. Андрущенко // Теоретико-правові основи освіти: філософія, теорія, практика [монографія] / За ред. В. П.Андрущенка; Авт. кол. : В. П.Андрущенко, Б.І. Андрусинин, В.І. Бобрицька, Р.М. Вернидуб, В.Л. Савельєв, К.А. Постол, О.О. Субіна. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – С.13–33.
3. Біла книга національної системи освіти України /Академія педагогічних наук України; за ред. В.Г. Кременя. – К., 2009. – 186 с.
4. Бобрицька В.І. Теоретико-правові основи освіти в педагогічних рефлексіях / В. І. Бобрицька : [«Освітологія – науковий напрям інтегрованого пізнання

- освіти»]: матеріали Всеукр. науково-практичної конференції 15 грудня 2010 р. Київський університет імені Бориса Грінченка. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – С. 48 – 50.
5. Бобрицька В.І. Теоретико-правові основи освіти України у сфері інформатизації освіти / В.І. Бобрицька // Теоретико-правові основи освіти: філософія, теорія, практика [монографія] / За ред. В. П. Андрущенко; Авт. кол. : В. П.Андрущенко, Б.І. Андрусишин, В.І. Бобрицька, Р.М. Вернидуб та ін. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – С. 272–316.
 6. Болонський процес у фактах і документах (Сорбонна-Болонья-Саламанка-Прага-Берлін) / [упоряд. М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбаш, В.Д.Шинкарук та ін.]. – Тернопіль: Вид-во «Економічна думка» ТАНГ, 2003р. – 60 с.
 7. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія / В.Ю. Биков. – К.: Атіка, 2008. – 684 с.
 8. Бойко А. І. Проблеми розвитку системи освіти в умовах ринкових трансформацій / А.І. Бойко // Вища освіта України. – 2008. – № 2. – С. 35–37.
 9. Вернидуб Р. М. Забезпечення європейських стандартів якості вищої освіти на інституційному рівні / Р. М. Вернидуб // Науковий часопис НПУ ім. М. П.Драгоманова. Сер. 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи: зб. наук. праць / за ред. В. П.Сергієнка. – К. : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2011. – Вип. 27. – С. 25–33.
 10. Вернидуб Р. М. Проблеми модернізації освітнього простору в умовах інституційних трансформацій глобального суспільства / Р. М. Вернидуб// Теоретико-правові основи освіти: філософія, теорія, практика [монографія] / За ред. В. П.Андрущенко; Авт. кол. : В. П.Андрущенко, Б.І. Андрусишин, В.І. Бобрицька, Р.М. Вернидуб, В.Л. Савельєв, К.А. Постол, О.О. Субіна. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – С.203–229.
 11. Гальперіна В. О. Теоретико-правові основи освіти в трансформаційному суспільстві: соціально-філософський аналіз: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук; Інститут вищої освіти НАПН України. – К., 2003. – 17 с.
 12. Глобализация образования: компетенции и системы кредитов / под общей редакцией профессора Ю.Б. Рубина. – М.: ООО «Маркет ДС Корпорейшин», 2005. – 409 с. Академическая серия.
 13. Енциклопедія освіти/ Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
 14. Іванюк І. Теоретико-правові основи освіти: навчальний посібник/ І.Іванюк – К.: Таксон, 2006. – 226 с.
 15. Клепко С. Ф. Філософія освіти в Європейському контексті: монографія / С.Ф.Клепко. – Полтава : ПОППО, 2006. – 328 с.
 16. Кремень В. Г. Система освіти в Україні: Сучасні тенденції і перспективи / В. Г. Кремень // Професійна освіта: педагогіка і психологія [ред. Т. Левовицький, І. Вільш, І. Зязюн, Н. Ничкало]. – Київ-Ченстохова, 2000. – С. 11 – 31.
 17. Кремень В.Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору / Василь Григорович Кремень. К.: Педагогічна думка, 2009. – 520 с.
 18. Кремень В.Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. – К.: «Грамота», 2007. – 576 с.
 19. Козієвська О.І. Законодавчо-нормативне забезпечення процесів академічної мобільності: європейський досвід / О.І. Козієвська // // Вища освіта України. – 2013. – № 3 (додаток 2). – Тематичний випуск «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу». – С. 238 – 243.

20. Куля Е. Непрерывное образование в XXI веке в документах институтов европейского союза / Е. Куля, М. Пенковска // Образование через всю жизнь. Непрерывное образование для устойчивого развития: труды Международного Сотрудничества; под ред. Н.А. Лобанова и В. И. Скворцова. – СПб., 2010. – С. 133–137.
21. Луговий В. І. Рамка кваліфікацій та система гарантування якості національної вищої освіти: труднощі реалізації [Текст] / В. І. Луговий, О.М. Слюсаренко, Ж. В. Таланова // Вища освіта України. Додаток 4. – 2010. – С. 257–265.
22. Луговий В. І. Національна рамка кваліфікацій: розуміння і реалізація [Текст] / В. І. Луговий, Ж. В. Таланова // Проф.-техн. освіта. – 2010. – № 1. – С. 5–9.
23. Національний освітній глосарій: вища освіта /авт.-уклад. : І. І. Бабин, Я. Я. Болюбаш, А. А. Гармаш й ін.; за ред. Д. В. Табачника і В. Г. Кременя. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. – 100 с.
24. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник. – К.: Державна служба статистики України, 2014. – 314 с.
25. Теоретико-правові основи освіти: філософія, теорія, практика [монографія] / За ред. В. П.Андрущенко; Авт. кол. : В. П.Андрущенко, Б.І. Андрусишин, В.І. Бобрицька, Р.М. Вернидуб, В.Л. Савельєв, К.А. Постол, О.О. Субіна. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – 484 с.
26. Перспективы: вопросы образования. Досье. Высшее образование: состояние, проблемы, перспективы. Ежегодное издание ЮНЕСКО. 1992 (78/79). – № 3. – С. 21–249.
27. Сисоєва С. О. Проблеми неперервної професійної освіти : тезаурус наукового дослідження : наук. вид. / С. О. Сисоєва, І. В. Соколова / НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих, МОН, Маріупольський держ. гуманіт. ун-т. – К. : Вид. дім «ЕКМО», 2010. – 362 с.
28. Створення загальноєвропейського простору вищої освіти. Комюніке конференції міністрів, відповідальних за вищу освіту. / в кн. : Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник/ за ред. В.Г. Кременя. Авт. колектив: М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В.В.Грубінко, І.І.Бабин. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – С.151.
29. Субіна О.О. Основні засади освітньої політики європейських держав щодо формування професійних і особистих якостей викладача / О.О.Субіна // Теоретико-правові основи освіти: філософія, теорія, практика [монографія] / За ред. В. П. Андрущенко; Авт. кол. : В. П.Андрущенко, Б.І. Андрусишин, В.І. Бобрицька, Р.М. Вернидуб та ін. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – С.454–482.

7.3 Допоміжні інформаційні джерела

30. Університет і держава: вивчення глобальних трансформацій / М.Квієк; пер. з англ. Т.Цимбала. – К.:Таксон, 2009. – 277 с.
31. Теоретико-правові основи освіти: філософія, методологія, практика: : міжнар. наук.-практ. конф., 23 – 24 жовтня 2013 р. : зб. матеріалів. – К.: Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2014. – 285 с.
32. Веймер Д.Л., Вайнінг Е.Р. Аналіз політики: концепція і практика / Пер. з англ. Іван Дзюб, Анатолій Олійник. – К. : Основи, 2000. – 654 с.
33. Вульфсон Б.Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге 21 века. – М : Изд-во УРАО, 1999. – 234 с.
34. Гелпі Е. Освіта та еволюція держави // Соціологія: теорія, методи,

маркетинг. – 2002. – №3. – С. 145 – 158.

35. Дем'янюк О. Глобалізація вищої освіти: огляд сучасних світових проблем // Людина і політика. – 2002. – № 1. – С. 75 – 82.

7.4 Інформаційні ресурси

36. Гриценчук О.О. Теоретико-методологічні засади та нормативно-правове забезпечення застосування ІКТ у процесі вивчення суспільствознавчих дисциплін середньої загальноосвітньої школи (порівняльний аспект) // О.О. Гриценчук // Звітна наукова конференція Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України: Матеріали наукової конференції. – Київ: ПТЗН НАПН України, 2011. – С.12–13. – Режим доступу до журналу: http://www.ime.edu-ua.net/cont/tezy_2011.pdf.
37. Реформы и развитие высшего образования: Программный документ ЮНЕСКО, 1995. [Electronic resource]. – Режим доступу: <http://www.uis.unesco.org/en/pub/pub>.
38. Щодо затвердження Примірного Положення про академічну мобільність студентів вищих навчальних закладів України. Наказ МОН України № 635 від 29.05.2013 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Visha_osvita/36037/
39. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо освіти, науки та інтелектуальної власності. Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=62353&cat_id=62297
40. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. – К.: Ленвіт, 2006. – 35 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.enqa.eu/files/ESG%20in%20Ukrainian.pdf>
41. Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 року (проект). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>.
42. Хриков Є.М. Теоретико-методологічні засади моніторингу якості професійної підготовки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://prof.osvita.org.ua/uk/career/articles/2>.
43. Національна рамка кваліфікацій. Постанова КМ України від 23 листопада 2011 р. № 1341. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
44. Козюбра М. Загальнотеоретичне правознавство: стан та перспективи// Право України. – № 1. – 2010. – Режим доступу : <http://www.info-prensa.com/article-165.html>
45. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. – [Чинна 2013-06-25] // Указ Президента України № 344/2013. – Сайт «Законодавство України». – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua.pdf> .
46. Професійно-технічна освіта. МОН України: офіційний веб-сайт. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>.
47. Процедури якості європейської вищої освіти: бачення майбутнього. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.enqa.eu/projectitem.lasso?id=359&cont=projDetail>
48. Доклад международной комиссии по образованию, представленный для ЮНЕСКО, «Образование: сокрытое сокровище». ЮНЕСКО, 1997. [Electronic resource]. – Режим доступу: <http://www.uis.unesco.org/en/pub/pub>.
49. Закон України «Про освіту» // Освіта в Україні: Нормативна база. – К.: Освіта. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>
50. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
51. Закон України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх

- діяльності» від 22 червня 2012 р, № 5026-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://zakon.rada.gov.ua>
52. Закон України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» від 22 червня 2012 р, № 5026-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://zakon.rada.gov.ua>
53. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 9.01.2007 року № 537-V. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://zakon.rada.gov.ua>
54. Обговорення Проекту Концепції розвитку освіти України на 2015 – 2025 роки. 04 листопада 2014 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>.
55. Національна рамка кваліфікацій. Постанова КМ України від 23 листопада 2011 р. № 1341. Інформаційний ресурс. – Режим доступу: – <http://zakon.rada.gov.ua>
56. Педагогічна конституція Європи [Електронний ресурс]. – [Чинна 2013-05-25]. – Франкфурт. – 2013. – Сайт «Ассоциация ректоров педагогических университетов Европы» – Режим доступу: <http://www.argue.org/index.php/ru/publykatsyy/pedagogicheskaya-konstitutsiya-evropy/141-pedahohichna-konstytutsiia-yevropy-1>
57. Державна цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 року № 495. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>
58. Закон України «Про освіту» // Освіта в Україні. Нормативна база. – Київ: Освіта. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
59. Закон України «Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про освіту». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
60. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
61. Закон України «Про професійно-технічну освіту». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua
62. Закон України «Про вищу освіту» від 1.07.2014, № 1556-VII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
63. Закон України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» від 22 червня 2012 р, № 5026-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://www.zakon.rada.gov.ua>
64. Матеріали III Всеукраїнський з'їзд працівників освіти (28 жовтня 2011). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://www.zakon.rada.gov.ua>
65. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, ухвалена 25 червня 2013 року Указом Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>
66. Рашкевич Ю. Актуальні завдання впровадження ідей Болонського процесу в Україні [Електронний ресурс] / Ю. Рашкевич. – Режим доступу: <http://www.bolong-center.com>
67. International Standard Classification of Education. ISCED 2011 / UNESCO [Electronic resource]. – Режим доступу: <http://www.uis.unesco.org/en/pub/pub>